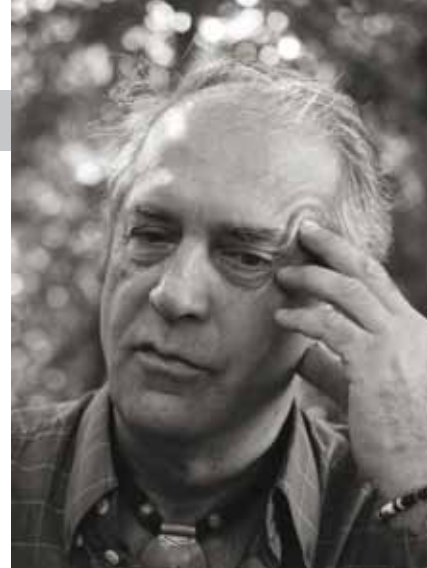

KOMOLY JÁTÉK

Születésnap beszégetés

Eifert János fotóművésszel

EIFERT JÁNOS PORTRÉ
(RÁFI DÉNES FELVÉTELE)

Keresve se találhattunk volna jobb helyet a találkozásra, mint a Nemzeti Táncszínház auláját. Születésnapján itt nyílt kiállítás, szigorú keresztmetszet a hatalmas életműből, hogy megmutassa a budapestieknek az elmúlt fél évszázad képeit. Novák Ferenc koreográfus szorgalmát, szüntelen érdeklődését emelte ki a megnyitón, első lépéseit a fényképezés felé. Csillagként főlshuhanó pályáját.

Eifert János szakmájának egyik legismertebb képviselője. Sokoldalú alkotó, megújuló és szüntelenül kísérletező. Szinte minden jelentkezése valami meglepetést tartogat, sikert és vitákat. Tánc- és aktfotói indulása óta jelen vannak, természetképei világjárását dokumentálják, új munkái a hétköznapi kis csodáit. 190 önálló kiállítás volt, 680 csoportos tárlaton szerepelt, 168 díjjal jutalmazták munkáit. És akkor még nem említettem szakmai írásait, előadásait, tanításait a fiatalok körében...

Hetvenedik születésnapján közös szülővárosunkról kérdeztem, a gyorsan lepergett évtizedekről, új terveiről, nemrégien elhunyt édesanyjáról, aki nem lehet itt a köszöntésén.

A SZÜLŐK: BÓDI LENKE, EIFERT JÁNOS 1943 KÖRÜL
(FOTÓ LUSTIG)

- Édesanyám nagyon közel állt hozzám – kezdi az emlékezést –, ő nevelt. Szüleim korán elváltak, s apám földrajzilag is távol élt tőlem. Magamról tudom, hogy egy apa, egy férfi másképpen kötődik a gyerekeihez. Mind az ötöt, a nevelt lányomat is nagyon szeretem, bármit megtennék értük.

Anyám rendkívüli egyéniség volt, annak ellenére, hogy tipikus vásárhelyiként élte az életét. Szorgalmas ember, nemcsak a növényeire, tyúkjaira, nyulaira figyelt oda, de a munkájára és a társaira is. Gyönyörűen írt, most látom, ahogy olvasom régi leveleit. Kitűnően tanult, tudta a gyors- és gépírást, a polcán lévő könyvei voltak első olvasmányaim. Mikor mentem a távoli kútra vízért, vittem az Ezer szó németül című kötetet, és tanultam tízévesen az idegen nyelvet. Ennek ma is nagy hasznát veszem külföldi útjaimon, vagy előadásaimon...

- Apádtól nem örököltél könyveket?

- Apámnak egy fűszer-csemege boltja volt a Kossuth tér sarkán, ahol földszintes üzlet sor húzódott, a legelső volt az övé, amit a nagyapámtól örökölt. A gyerekkori emlékek, élmények, a selyemhernyó tenyésztés, az is nagy kaland volt, kis pénzkiegészítés a szegénységben. Először elhoztuk gyufásdobozban a petéket, egy rajzlapra rátettük, kikelték, azután a hernyók egyre növekedtek. Fűzetekre, a székekre, az ágyra, az asztalra, mindenhová kerültek szét; zsákszámmra hoztam a piac környékéről az eperlevelet. Ha arra járok, ma is ez jut eszembe.

- Kosztolányi azt írja valahol, ha meghal édesanyánk, akkor leszünk igazán felnőttek.

-Nyolcvanhárom éves korában hunyt el, hosszú betegség, rák elleni küzdelem után. Az én felnőtté válásom valószínűleg akkor kezdődött, amikor 1960-ban tizenhét évesen fölkerültem a Honvéd Együttesbe táncosnak.

Albérlet, önfenntartás várt rám, felelős élet, távol a szülői háztól. A hazalátogatás is nagy esemény volt, mert akármikor nem lehetett legrani... Halála nagyon megviselt. Egyre jobban érzem a hiányát, a nem múlt fájdalmat, hogy miért nem hívtam fel többször. Mennyit kért: „Janikám, csak egy telefon, hogy jól vagytok”. Én csak vártam, majd szép hosszú levelekkel tiszteltem meg, és beszámolok mindenről. Halála pillanatában ott álltam az ágyánál, és átéltem amikor a lélek elhagyta a testét. Megnyugvás lehetett, hogy egyik fia ott volt, fogta a kezét, rábizhatott még néhány kedves üzenetet.

- Hiányzik nagyon?

- Mindig figyelt másokra. Minden kiállításomon, ami a környékén nyílt meg, eljött, és volt véleménye, dicsérete és kritikája. Félttem, mit fog szólni aktképeimhez, ő, aki baptista hitben nevelkedett. Gyerekkoromban, éppen ezért, színházba vagy moziba menni bűn volt. Az is érdekes, hogy a baptistáknál a 18. életév betöltésekor, ki-kik maga dönti el, hogy melyik vallást választja. Jártam Budapesten is imaházban, a bemerítés gyönyörű volt, vagy Mártélyon a Tiszában, hófehér ruhába beöltözve történt a szertartás.

- Indulásodról már sokat beszéltél. Arról kérdeznék inkább, mi történt veled az utóbbi években?

- Talán az elmúlt tíz esztendőről kellene beszélnem. Magánéletemben válás volt, ami nagyon megviselt, annak ellenére, hogy gyermekeimmel, volt feleségemmel jó a kapcsolat. Tragikusan éltem meg a fájdalmakat, ez lehetett az oka, hogy Amerikától kezdve, Indián, Kínán, Svájcban keresztül sok országba ellátogattam. Ugyanakkor ez az útkeresés, társkeresés, saját emberi pozícióim meghatározása is volt. Szívós alkotói munka. A fotográfiában arra törekszem, hogy a dolgokat ne csak turisztikai érdekesként mutassam meg, hanem az emberi oldalról. Bármit fényképezem, a képzőművészetből nyert tapasztalataim alapján csinálom új műveimet. Úgy, hogy első látásra megfogja a nézőt: a kompozíciója, a színei, a pszichológiai hatása.

**EIFERT VERBUNKOT TÁNCOL
A PETŐFI MŰVELŐDÉSI HÁZ SZÍNPADÁN
(HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, 1959. DECEMBER 17.)**

- Változott a munkamódszered?

- Olyan képet akarok, ami első látásra megállítja a nézőt, s ahogy tovább figyeli, éli világát, újabb réteget fedezzen föl. A stílusom, formavilágom összetettebb lett, a szürrealizmushoz közelít. Nem azt mondom, hogy az örökkévalóságnak dolgozom, de hadd legyek kicsit túlzott önbizalommal, igen is arra törekszem, hogy ne csak a pillanatról szóljanak a képeim, hanem öt év, ötven, ötszáz év múlva is, nagyképpen hangzik persze, de nem vagyok az, legyen értéke annak a lenyomatnak.

- Kormos István válogatott verseskötétén a te képed látható. Hogyan született a felvétel?

- A 70-es évek elején fotóriporterként dolgoztam a Búvár című természetvédelmi lapnál. Mellette az Új Tükörnek, a Muzsikának, a Népművelésnek is vállaltam munkát. Ebbe sok minden beletartozott: portré, borító, illusztráció... Így jutottam el a játékos-komoly versvilágú Kormos Istvánhoz is. A munkamódszer olyan, ahogyan én is tanítom a fiataloknak. Ha megkapjuk a feladatot, készülünk fel, tudjuk, hogy kivel fogunk találkozni? Milyen ember? Ha valódi portrét akarunk, akkor abban a pillanatba a jellemének, életművének bele kell sűrűsödni. Elkészítettem a portrét, ahogy a szívére teszi a kezét (akkor már három infarktuson volt túl). Később visszamentem a nagyitással, s megkértem, hogy régi írógépebe fűzzünk be egy kéziratot, így lett az egészsből egy sorozat.

- Pilinszkyről is érdekes montázst készítettél.

- Egy képes hetilap megbízásából kerültem vele kapcsolatba. A Balaton partján, az írószövetség alkotóházában kerestem föl. Akkor már ismert költő volt, járta Európát, Párizsban felolvasásokat tartott. Állandóan dolgozott, szívta egyik cigarettát a másik után. A képeken jól látszanak törekeny madár-kezei, amelyek érzékenységre utalnak. Közlés előtt mindig megmutattam jóváhagyás céljából. Ez segítség is volt, mert a visszajelzések mindig megerősítettek abban, hogy érdemes továbblépni és kísérletezni.

- Régóta járod a világot, hogyan látod a jövőnket?

- Úgy tűnik, a munkám miatt nem volt időm betekinteni egy-egy ország hétköznapijába. De nem így van. Bárhol jártam, bármilyen társadalmi közösség között fordultam meg, mindig a harcot, a küzdelmet láttam a koncert! A nem szűnő gyűlölködést, ami nemcsak a szóváltásokban parázslott, de a tettegességig, a gyilkolásig fokozódott! Ez Amerikában éppen úgy érvényes, a sokat hangoztatott demokráciában, mint más földrészekben. Kísérőim felkészítettek New Yorkban, ha valaki a torkomnak szegez egy kést, akkor azonnal adjam oda, amit kér tőlem, ne ellenkezzek. Mikor Indiában, Kalkuttában volt kiállításom, s volt időm a nagyvárosban szétnézni, először fordult elő velem, hogy visszaceréltem a repülőgémet, mert nem tudtam elviselni az izonyatos nyomort.

- Hetvenedik születésnapodon legfontosabb kiállításodat szülővárosodban, Vásárhelyen mutatod be?

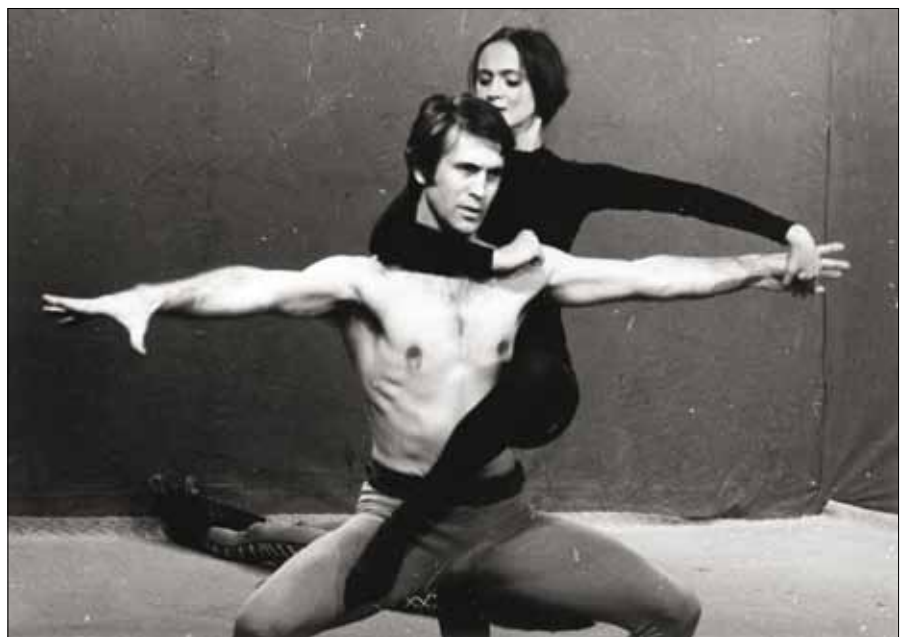
- Az ember úgy érzi, szinte kötelessége, ha már ilyen kerek 70 évet megért, szülővárosának megmutassa, hogy mit alkotott.

Hiszen, ami tehetség velem született, az onnan van, amit tanultam az iskolában, a könyvtárban, ami gondolkodásom lényegét megalapozta, mind ott kaptam. Életmű kiállítás, az Alföldi Galéria földszintjének mind a kilenc termét, két hosszú folyosóját megtöltöm a képeimmel. Éppen alkalmas arra, hogy egy-egy korszakomat összegezzem. Ma, a digitális korszakban, a számítógépes feldolgozás idején, érdekes megmutatni a klasszikus analóg fényképezésnek marandó darabjait. Egy jó kép, függetlenül attól, hogy milyen formában jelenítik meg, a gondolati és tartalmi mondanivalója adja az értékét.

- Munkával ünnepeled születésnapod. Volt-e idő valamilyen számvetésre?

- Mindig hangsúlyozom, a fotózás nem a pillanat művészete, hanem a gondolkodásé. Az expozíciós időben: a másodperc töredékében, hetek, hónapok, évtizedek tapasztalata és élménye sűrűsödik. Nem azt mondom, hogy abban a pillanatban egy egész életet próbálok megmutatni, de a lehető legtöbbet. Nem venném a bátorságot, hogy minősítsem saját munkámat, inkább mások reflektálását veszem figyelembe. Szóban vagy írásban, mit mondanak rólam. Abban elégedett lehetek, hogy táncosként és fotográfusként is olyan foglalkozást űzhettem, amit szeretek. Nehézségei ellenére is örömet jelent fényképezni. Sokan kérdezik, miért ez a sok kiállítás? Nincsenek lehetőségek újságnál, folyóiratnál, magazinoknál, egyedül a kiállításokon tudom elmondani a gondolataimat. Ezt teszem továbbra is, itthon és külföldön, mondom fáradhatatlanul: fájó és gyönyörű az élet, és nem reménytelen.

Fenyvesi Félix Lajos

**EIFERT JÁNOS ÉS BANGÓ ERZSÉBET A „REPÜLÉS”-BEN, FODOR ANTAL KOREOGRÁFIÁJÁBAN
(HONVÉD EGYÜTTES, ARCHÍV FELVÉTEL)**